

ORA DE GRAMATICĂ

CLASA A V-A

Cuvânt-înainte.....	5
RECAPITULARE ÎNITALĂ	6
VOCABULARUL LIMBII ROMÂNE.....	10
CUVÂNTUL – UNITATE DE BAZĂ A VOCABULARULUI.	
FORMA ȘI CONȚINUTUL	12
CUVÂNTUL DE BAZĂ. CUVÂNTUL DERIVAT. RĂDĂCINA	14
SUFIXELE.....	16
PREFIXELE.....	18
SINONIMELE	20
ANTONIMELE	22
CÂMPURI LEXICO-SEMANTICE.....	24
Evaluare – <i>LEXIC</i>	26
NOȚIUNI DE FONETICĂ.....	28
SUNETUL ȘI LITERA – CORESPONDENȚA DINTRE ELE.....	28
VOCALELE.....	30
CONSOANELE.....	32
GRUPURI DE LITERE	34
SEMIVOCALÉ.....	37
GRUPURI DE SUNETE (DIFTONGUL ȘI TRIFTONGUL). HIATUL	38
SILABA ȘI DESPĂRȚIREA CUVINTELOR ÎN SILABE	40
Evaluare sumativă – FONETICĂ	42
PĂRȚILE GRAMATICII. MORFOLOGIA ȘI SINTAXA.....	44
PROPOZIȚIA ȘI PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE.....	44
PROPOZIȚIA SIMPLĂ ȘI PROPOZIȚIA DEZVOLTATĂ. DEZVOLTAREA UNEI	
PROPOZIȚII SIMPLE	46
PROPOZIȚIA AFIRMATIVĂ ȘI PROPOZIȚIA NEGATIVĂ.	
PROPOZIȚIA ENUNȚIATIVĂ ȘI PROPOZIȚIA INTEROGATIVĂ.....	48
FRAZA.....	50
SEMNELE DE PUNCTUAȚIE: punctul, virgula, două puncte, ghilimelele,	
linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării, cratima.....	52
EVALUARE SUMATIVĂ	56
VERBUL. TIMPUL, PERSOANA, NUMĂRUL (ACTUALIZARE)	58
MODURILE PERSONALE ȘI MODURILE NEPERSONALE (RECUNOAȘTERE)	60
TIMPURILE MODULUI INDICATIV. TIMPUL PREZENT	64
TIMPUL IMPERFECT	66
TIMPUL PERFECT COMPUS	68
TIMPUL PERFECT SIMPLU	70
TIMPUL MAI-MULT-CA-PERFECT	72
TIMPUL VIITOR	74
VERBELE AUXILIARE: <i>a fi, a avea, a vrea</i>	76
FUNȚIA SINTACTICĂ: PREDICAT (ACTUALIZARE).....	80
PREDICATUL VERBAL.....	82
PREDICATUL NOMINAL (verbul copulativ <i>a fi</i> și numele predicativ)	84
RECAPITULARE VERBUL	88
Evaluare sumativă – <i>VERBUL</i>	92
SUBSTANTIVUL. SUBSTANTIVE COMUNE ȘI SUBSTANTIVE PROPRII	93
GENUL ȘI NUMĂRUL SUBSTANTIVELOR	96

ARTICOLUL HOTĂRÂT ȘI ARTICOLUL NEHOTĂRÂT	98
CAZURILE SUBSTANTIVULUI. CAZUL NOMINATIV	100
CAZUL ACUZATIV. PREPOZIȚIA	102
CAZUL DATIV	106
CAZUL GENITIV. ARTICOLUL GENITIVAL	108
UTILIZAREA CORECTĂ A SUBSTANTIVELOR PROPRII ÎN DATIV ȘI ÎN GENITIV	111
CAZUL VOCATIV	112
Evaluare sumativă – <i>SUBSTANTIVUL ȘI ARTICOLUL</i>	114
SUBSTITUȚII AI SUBSTANTIVULUI. PRONUMELE PERSONAL. PRONUMELE PERSONAL DE POLITETE	116
Evaluare sumativă – <i>PRONUMELE</i>	122
NUMERALUL CARDINAL	124
NUMERALUL ORDINAL	128
NUMERALUL CARDINAL ȘI NUMERALUL ORDINAL – RECAPITULARE	129
Evaluare sumativă – <i>NUMERALUL</i>	130
DETERMINANȚII SUBSTANTIVULUI: ADJECTIVUL	132
ADJECTIVE VARIABILE ȘI INVARIABILE. ACORDUL ÎN GEN, NUMĂR ȘI CAZ CU SUBSTANTIVUL	134
FUNȚII SINTACTICE: ATRIBUT ȘI NUME PREDICATIV. TOPICA ADJECTIVULUI	136
Evaluare sumativă – <i>ADJECTIVUL</i>	138
PĂRȚI DE VORBIRE NEFLEXIBILE. ADVERBUL	140
Evaluare sumativă – <i>ADVERBUL</i>	144
INTERJEȚIA	146
Evaluare sumativă – <i>INTERJEȚIA</i>	148
SINTAXA PROPOZIȚIEI. PREDICATUL VERBAL	150
PREDICATUL NOMINAL. NUMELE PREDICATIV SIMPLU ȘI MULTIPLU	152
SUBIECTUL. SUBIECTUL SIMPLU ȘI SUBIECTUL MULTIPLU. SUBIECTUL EXPRIMAT ȘI SUBIECTUL NEEPRIMAT	154
ACORDUL PREDICATULUI CU SUBIECTUL	156
ATRIBUTUL	158
COMPLEMENTUL	162
Evaluare sumativă – <i>SINTAXA PROPOZIȚIEI</i>	164
SINTAXA FRAZEI. PROPOZIȚIA PRINCIPALĂ. PROPOZIȚIA SECUNDARĂ. FRAZA FORMATĂ DIN PROPOZIȚII PRINCIPALE ȘI PROPOZIȚII SECUNDARE	166
ELEMENTE DE RELAȚIE ÎN FRAZĂ: CONJUNCȚIILE. COORDONAREA COPULATIVĂ ȘI PRIN JUXTAPUNERE. SUBORDONAREA	168

LUCRĂRI SCRISE SEMESTRIALE

Semestrul I	170
Semestrul al II-lea	172

VARIANTA I

Citește cu atenție textul, apoi răspunde la cerințe:

Când eu aveam 12 ani, cam cât ai tu acum, dintre toate distracțiile, cel mai grozav mi se părea cititul. Distracție, da!, să nu crezi că m-a luat gura pe dinainte și nici nu te grăbi să mă compătimesți, de parcă nu ar fi fost altele! Erau acolo, în citit vreau să zic, și jocuri, era conversație, era și umor, era și provocare (ca la jocul adevărului), erau și scene, ca într-un film (imaginile le inventam eu), erau și prieteni, erau și nesuferiții ăia care dau sare și piper lumii, erau tot felul. [...]

Dar mai era ceva: dacă mă vedea mama cu cartea în mână, nu mă mai pune să spăl vasele, să mătur, nu mă mai trimitea la cumpărături sau nu mă obliga să fac ordine în dulap ori să ies afară la aer, la joacă. Tare mă plictiseau lucrurile astea, chiar și ieșitul „la aer”. [...]

Ai jucat vreodată Sforile? Leagănul pisicii, cum îi spun englezii, Cat's cradle. (Culmea e că așa se numea un roman din biblioteca de la Codlea: nu înțelegem deloc titlul, mi se părea absurd pentru un simplu roman de dragoste.) Ai o sfoară, îi legi capetele, o întinzi pe cele două palme puse în paralel, ancorând-o de degetele mari, ridicate, și de cele mijlocii. Așa. Altcineva prinde cu arătătoarele și degetele mari sfoara întinsă, o preia din mâinile tale cu o mișcare rapidă care împletește firele și le creează un model pe mâinile lui/ ei. E rândul tău să muți „leagănul” din nou pe mâinile tale. Și tot așa. Cititul e... „leagănul” ăsta. La un capăt ești tu, la celălalt Lumea (din carte și din afara ei). Între voi, sforile de aer. Dar aerul nu e niciodată doar aer, aerul e plin, o!, dacă l-am putea vedea...

(Simona Popescu, *Leagănul pisicii*, în volumul *Care-i faza cu cititul?*)

1. Precizează câte un cuvânt cu formă diferită, dar cu înțeles asemănător pentru cuvintele subliniate în text.

2. Scrie câte un cuvânt cu sens opus pentru cuvintele:
nesuferiți _____ mă plictiseau _____

3. Scrie un enunț cu un alt sens decât în text al cuvântului *vin*.

4. Desparte în silabe cuvintele:

ancorând _____ cumpărături _____

5. Construieste câte un enunț în care cuvintele de la exercițiul anterior să aibă funcție de predicat, respectiv de subiect.

6. Precizează la ce timp se află trei verbe diferite din textul dat.

7. Alcătuieste câte o propoziție în care verbele *să nu crezi*, *erau* și *ai jucat* să fie folosite cu forma pentru altă persoană și număr.

8. Precizează două substantive de genul feminin din text care au funcția de subiect.

9. Transformă propoziția simplă *era conversație* în propoziție dezvoltată.

10. Menționează vârsta la care autoarea aprecia cititul mai mult decât alte activități.

11. Precizează două motive pentru care cititul era mai interesant.

12. Prezintă o asemănare între citit și jocul *Sforile*.

13. Redactează o invitație adresată unui prieten pentru a participa împreună la un eveniment organizat la biblioteca școlii tale.

VARIANTA 2

Citește cu atenție textul, apoi răspunde la cerințe:

*Iarna-i un vestit dulgher,
Că ea poate, când voiește,
Peste râuri pod să puie
Fără lemn și fără cuie,
Fără niciun pic de fier.
Și gătește-așa deodată
Pod întreg dintr-o bucată.*

*Iarna-i meșter iscusit,
Că pe deal și pe câmpie
Țese-o pânză minunată,
Fără ițe, fără spată,
Fără fir de tort urzit.
Și din drăgălașa-i pânză
Dă și vântului să vânză.*

*Iarna-i grădinar, când vrea:
Pune albe flori pe geamuri,
Fără frunze și culoare,
Fără dor să aibă soare,
Numai cum le știe ea.
Mie-mi plac, că sunt de gheață;
Dar când suflă, pier din față.*

(George Coșbuc, *Iarna*)

1. Precizează câte un cuvânt cu formă diferită, dar cu înțeles asemănător pentru cuvintele subliniate în prima strofă.

2. Scrie câte un cuvânt cu sens opus pentru cuvintele:

iscusit _____ *drăgălașa* _____

3. Construieste un enunț cu un alt sens decât în text al cuvântului *gătește*.

4. Desparte în silabe cuvintele:

minunată _____ *grădinar* _____

5. Construieste câte un enunț în care cuvintele de la exercițiul anterior să aibă funcție de atribut, respectiv de subiect.

6. Precizează persoana și numărul la care se află un pronume personal din textul dat:

7. Alcătuieste câte o propoziție în care verbele *poate*, *dă* și *plac* să fie folosite cu forma pentru altă persoană și număr.

8. Precizează un atribut și un complement din textul dat.

9. Construiește o propoziție dezvoltată pornind de la propoziția simplă *Fulgii cad*:

10. Menționează de ce iarna e „vestit dulgher”.

11. Precizează două trăsături ale pânzei pe care o țese iarna.

12. Prezintă trăsăturile florilor pe care iarna le pune pe geamuri.

13. Redactează o compunere în care să relatezi o întâmplare petrecută iarna, folosind cinci cuvinte selectate de tine din textul dat.

VOCABULARUL LIMBII ROMÂNE

Citește cu atenție textul, apoi răspunde la cerințe:

VOCABULĂR ~e n. 1) Totalitate a cuvintelor dintr-o limbă; lexic. 2) Totalitate a cuvintelor specifice unui anumit domeniu de activitate (știință, artă, tehnică etc.). 3) Dicționar succint sau specializat. 4) Totalitate a cuvintelor folosite efectiv de o anumită persoană; limbaj. /<fr. *vocabulaire*, lat. *vocabularium*, it. *vocabulario*

Sursa: NODEX (2002)

1. Completează tabelul următor cu informațiile cerute.

Cuvinte din text pe care le cunoști	Cuvinte din text pe care nu le cunoști	Cuvinte din text care nu sunt în limba română

2. Scrie câte un cuvânt cu sens asemănător pentru cuvintele indicate.

totalitate _____ *succint* _____

3. Alcătuieste enunțuri cu termenii indicați.

specifice:

efectiv:

anumită:

4. Grupează în perechi cuvintele din lista următoare:

scrisoare

declarație

vocabulă

folositor

zicere

amic

util

epistolă

prieten

terestru

pământesc

cuvânt

Re5. Desparte în silabe cuvintele: *Totalitatea cuvintelor specifice unui anumit domeniu de activitate (știință, artă, tehnică etc.);* menționează care dintre acestea sunt alcătuite dintr-o singură silabă.

6. Redactează un dialog de 8-10 replici, pe care îl porți la telefon cu un prieten străin care cunoaște foarte puțin limba română.

○ **Moment ortografic**

Subliniază forma corectă:

chinezi/ chineji

deranjază/ deranjează

descoper/ descopăr

complet/ complet

cocoană/ cucoană

înfințează/ înființează

CUVÂNTUL – UNITATE DE BAZĂ A VOCABULARULUI. FORMA ȘI CONȚINUTUL

Citește cu atenție textul, apoi răspunde la cerințe:

DIȚIONĂR, *dicționare*, s. n. Operă lexicografică cuprinzând cuvintele unei limbi, ale unui dialect, ale unui domeniu de activitate, ale unui scriitor etc., organizate într-o anumită ordine (de obicei alfabetică) și explicate în aceeași limbă sau traduse într-o limbă străină. [Pr.: -ți-o-] – Din fr. **dictionnaire**, lat. **dictionarium**.

Sursa: DEX '09 (2009)

1. Completează tabelul următor cu informațiile cerute.

Cuvinte din text pe care le cunoști	Cuvinte din text pe care nu le cunoști	Cuvinte care nu sunt în limba română

2. Transcrie din dicționar definiția a două cuvinte din text al căror sens nu îl cunoști.

3. Scrie câte un cuvânt cu sens asemănător pentru cuvintele indicate.
organizate _____ *explicate* _____

4. Alcătuieste câte un enunț cu termenii indicați.
dicționar

alfabetic

5. Precizează sensul cuvântului subliniat din fiecare dintre enunțurile de mai jos:

- A cumpărat un corn de la patiserie.* _____
- Vaca și-a rupt un corn astăzi la păscut.* _____
- A cules coarne pentru gem din cornul de pe deal.* _____
- Banțele de hoji au fost prinse de polițiști.* _____
- Benzile autostrăzii sunt aglomerate.* _____
- Capetele animalelor se vedeau peste gard.* _____
- Capii acestei grupări teroriste au fost prinși.* _____
- Lecția de la geografie a fost despre capuri precum Capul Bunei Speranțe.* _____

6. Explică ce relație există între forma și conținutul cuvintelor subliniate la exercițiul 5.

7. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos. Dacă afirmația e adevărată, încercuiește litera A. Dacă afirmația este falsă, încercuiește litera F.

A / F Într-un dicționar, cuvintele sunt ordonate după sens.

A / F Prescurtarea *s.n.* înseamnă *substantiv neutru*.

A / F Cuvintele *cuvânt*, *literă*, *scriere*, *sarcină* sunt ordonate alfabetic.

A / F Forma din dicționar a cuvântului *cuprinzând* este *a cuprinde*.

A / F Seria *alb*, *albit*, *alburii*, *acvariu* conține termeni ordonați alfabetic.

A / F *DEX* înseamnă *Dicționarul explicativ al limbii române*.

○ **Moment ortografic**

Subliniază forma corectă:

alee/ aleie

așază/ așează

vuet/ vuiet

succese/ succesuri

belețe/ bilete

teneși/ teniși

mingie/ minge

sosete/ șosete

poezie/ poezie

excavator/ escavator

CUVÂNTUL DE BAZĂ. CUVÂNTUL DERIVAT. RĂDĂCINA

Citește cu atenție textul, apoi răspunde la cerințe:

*Așadar, tentația era uriașă, iar suferința pe măsură; jinduiam zilnic la încuietori
nichelate ale ghiozdanului, la foi frumos liniate, în pătrățele sau veline, la sugative
scămoase, pe care dacă puneai limba ți se usca instantaneu și destul de amuzant, la
lipiciul dulceag, la creioanele colorate, la călimara de cerneală, din sticlă groasă, pe
pereții căreia, când o agitai, lichidul vâscos se prelingea în vălurele, la rigla lăcuită
și mai ales la o carte cu coperte cartonate, cu chipul colorat al unei fetițe pe ea.*

(Dan Lungu, *Întâmplările manualului*)

1. Selectează din text cuvinte derivate și precizează în tabel care este rădăcina de la care s-au format.

Cuvânt derivat	Rădăcină

2. Alcătuieste enunțuri cu câte două cuvinte formate de la cuvintele de bază indicate.

foaie

(a se) *usca*

sticlă

3. Încercuiește litera (a, b sau c) corespunzătoare seriei care conține doar cuvinte derivate de la cuvântul de bază *frunză*.

- a. *a frunzări, a înfrunzi, a înfrunta, a înfrânge;*
- b. *frunziș, frunzuliță, frunzos, a desfrunzi;*
- c. *înfrunzit, a înfrunzi, fructifer, reînfruntat.*

4. Subliniază cuvintele formate prin derivare, explicând modul lor de formare:

- a. *Bătrâna i-a omenit când au ajuns în sat.* _____
- b. *Bunătatea ei e mare.* _____
- c. *E luna lui florar.* _____
- d. *A ieșit la porțiță să-i primească.* _____
- e. *Cireșul are trunchiul lemnos.* _____
- f. *Am prevăzut că ne va plăcea acolo.* _____

5. Numește câte două cuvinte derivate care au aceeași rădăcină cu termenii indicați:

- liniate* _____
- dulceag* _____
- cartonate* _____
- vălurele* _____
- colorate* _____

6. Subliniază în seriile următoare cuvintele derivate de la cuvântul de bază indicat.

Încercuiește cu roșu rădăcina.

- a. copil: *copilăresc, copăcel, a copilări, copilărie, copilandru, a copili, copiluț;*
- b. floare: *floricică, a înflori, inflammat, florar, florărie, a înfuleca;*
- c. școală: *școlăresc, șacal, a școli, a șoca, școlit.*

Moment ortografic

Subliniază cuvintele derivate scrise greșit și notează în spațiul liber forma corectă:

- a) *Casa a fost înpodobită pentru sărbători.* _____
- b) *Beculieșele sclipesc încontinuu.* _____
- c) *Bradul miroase înbătător.* _____
- d) *Toată lumea se îmveselește în așteptarea cadourilor.* _____
- e) *Cerul s-a înegrit și se văd stelele.* _____
- f) *Se aud colidătorii care vin spre noi.* _____

